národní
úložiště
šedé
literatury

MVS a Knihovny.cz - jak to vzniklo, proč a kde jsme

Hvězdová, Lenka; Ouzká, Marcela
2017

Dostupný z http://www.nusl.cz/ntk/nusl-263521

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Licence Creative Commons Uveďte původ-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 25.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

MVS a Knihovny.cz – jak to vzniklo, proč a kde jsme

Seminář o plánované podobě MVS na portálu Knihovny.cz

Moravská zemská knihovna

7. 3. 2017

Lenka Hvězdová
lenka.hvězdová@techlib.cz
Marcel Ouzká
marcela.ouzka@techlib.cz

… kam jdeme?

Zdroj: http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/brezen-mesic-ctenaru

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Budoucnost meziknihovních služeb?

Celkový počet požadavků vnitrostátní MS (aktivní + pasivní) v NTK							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Požadavků celkem	**6756**	**6429**	**8200**	**7303**	**5929**	**6399**	**4320**

- statistiky ukazují pokles zájmu o tuto službu
- ústup od tradičního vzájemného vypůjčování fyzických titulů směrem k zajištění kopií částí požadovaných dokumentů
  - nedostatek finančních prostředků na poli VaV (VaV instituce, studenti, vědci = největší využivatelé meziknihovních služeb)
  - větší nabídka a dostupnost EIZ
  - další možnosti internetu - legální (komerční, volně dostupné zdroje, Google Scholar, Open Access…) i nelegální

Co na to knihovny?

- přizpůsobit se nárokům uživatelů, kteří jsou zvyklí na rychlé online služby na internetu, přiblížit své služby uživateli
- projekty a iniciativy knihoven a knihovnických asociací podporující sdílení informačních zdrojů a meziknihovní služby, např. Americké asociace knihoven ALA, divize pro referenční služby RUSA (STAR certifikát)
- centralizace všech služeb dodávání dokumentů do jednoho místa – široká paleta služeb, jednotný přístup, jednotná administrace a usnadnění práce knihoven

CPK - Centrální portál knihoven – vývoj, současný stav a nástroj pro MVS

- hlavní funkcionality CPK – jednotné prostředí pro **vyhledávání**, **spojení uživatelských identit,** odkazy na **plné texty, online platby**
  - **2010** - rozhodnutí ÚKR vytvořit jednotné rozhraní systému knihoven, založen informační portál - www.knihovny.cz
  - **2011 - 2014** - fáze projektu: projektový záměr, pracovní skupiny, průzkum potřeb knihoven, příprava zadávací dokumentace pro výběrové řízení na dodavatele technologického řešení „na klíč", rozhodnutí realizace cestou vlastního vývoje – MZK, nutné zapojení knihoven a náročná práce v zázemí a používaných systémech
  - **2015** - řešení CPK na základě open source Vufind připravuje tým v MZK - sklízení dat, deduplikace a obohacování o jmenné autority, napojení na knihovní systémy, inteligentní dohledávání záznamů, sdílení a propojování identit, atd.
  - **2016** – testování a pilotní provoz, oficiální spuštění
  - **2017** – zapojování dalších knihoven, rozvoj portálu

- **dodávání dokumentů a poskytování meziknihovních služeb nezbytnou součástí CPK**
- od prvních projektových záměrů a v náplni pracovních skupin CPK byl jako **komplexní nástroj pro dodávání dokumentů a poskytování meziknihovních služeb navrhován systém VPK**

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Komplexní nástroj pro poskytování meziknihovních služeb v projektu CPK

Proč VPK?

- **silné stránky:**
  - funguje na základě spolupráce knihoven
  - služba s **tradicí a pevnou pozicí** - od 1. 6. 2001
  - relativní **jednoduchost** systému, část procesů automatizovaná
  - **jednotná správa** zadaných požadavků
  - centrální **server pro systémové informace**, včetně dat o uživatelích a jejich požadavcích
  - integrovaný **systém vyúčtování**, včetně poplatků za autorská práva
  - **zkušenosti** fungujících agend ve VPK - EDD, MRS, Current Content, MMS, nově MVS

- **ale i slabé stránky VPK dané stářím systému:**
  - software systému už není podporován, chybí dokumentace systému, vznik nových agend a napojení na knihovnické systémy jsou obtížné a prakticky nemožné, design není uživatelsky přátelský, není zaměřený na přímé uživatele

- **požadavky CPK současný systém VPK nedokáže zcela zajistit**
  - napojení na knihovny.cz a jiné stávající a budoucí knihovnické systémy
  - pružnost rozšiřování služeb a funkcionalit
  - zajištění konzistence a udržitelnosti systému VPK

- **2015** – NTK přijala zásadní rozhodnutí o nezbytné aktualizaci VPK, resp. o vývoji **nového systému pro MVS a dodávání dokumentů** - **Získej**
  - dočasné úpravy stávajícího VPK – formulář pro MVS od 06/2015, propojení se SK ČR
  - pracovní skupina v NTK začala připravovat projekt pro vývoj **nového systému Získej**

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Současný systém VPK pro dodávání dokumentů a MVS – silné a slabé stránky

silné stránky	slabé stránky
• efektivita zapojení a spolupráce účastnických knihoven, systém a služba s tradicí a pevnou pozicí, od roku 2001	• počet účastnických knihoven ani zákazníků se již nezvyšuje, design není uživatelsky přátelský, je zaměřený na pracovníky knihoven, ne na přímé uživatele
• relativní jednoduchost systému, centrální server pro systémové informace a místní instalace	• závislost na místní instalaci v knihovnách, problémy při aktualizacích OS
• integrovaný systém vyúčtování, včetně poplatků za autorská práva	• nutno sjednotit právní základ služby
• možnost připojení dalších agend (Current Content, 2015-MVS)	• software už není podporován, chybí dokumentace systému, aktualizace, nové agendy a napojení na knihovní systémy jsou obtížné, prakticky nemožné

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Požadavky CPK jsou příležitostí pro vývoj nové platformy pro MVS – Získej

2016 - fáze I – Analýza (VISK 8B) → **2017 – fáze II – Vývoj (VISK 8B)** → **2018 – zkušební provoz, propagace a školení**

- prioritou Získej je **návaznost na CPK** – MVS a dodávání dokumentů vyhledaných v knihovny.cz, ale i relativní **samostatnost systému** a návaznost také na jiné knihovní systémy
- nový nástroj bude **odrážet současný stav** služby
- podoba uživatelsky přívětivé **webové služby** pro individuálního uživatele i knihovny
- **modulární řešení**, např. modul profil knihovny, interaktivní formulář objednávky, sledování dotazu a řízení procesu dodání dokumentů a MVS, automatizované vyúčtování, statistik, atd.
- v **profilu své knihovny možnost nastavit** služby, které chce knihovny poskytovat/využívat
- nezbytná **verifikace a případná korekce** dotazu knihovníkem
  - varianty fungování MVS a dodání dokumentů - a/proces částečně řízený knihovnou nebo b/zcela automatizovaný proces - rozhodnutí Rady CPK v říjnu 2015 o provedení **průzkumu** v knihovnách
- **napojení** na knihovnické systémy a registry
- **naprogramování v otevřeném kódu a dokumentace systému** umožní rozvoj a připojení nových služeb a agend

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Nová platforma Získej pro MVS a dodávání dokumentů – příležitosti, rizika

výzvy, příležitosti	rizika
• nové řešení pro MVS a dodávání dokumentů (nejen) na národní úrovni inicioval projekt CPK • nová platforma bude otevřená uživateli na webu, uživatelsky přátelská, služby nabízené podle uživatelských profilů a dostupnosti zdrojů, v otevřeném kódu, s modulárním řešením, návazností na knihovnické systémy a potenciálem rozvoje, správa systému na webu • varianty MVS a EDD -1)proces částečně kontrolovaný knihovnou nebo 2)zcela automatizovaný proces • apelovat na knihovny, aby se zapojily do CPK a využily platformy pro sjednocení pravidel MVS • propagace meziknihovních služeb pro jednotlivé čtenáře	• technické problémy navazujících systémů a OPACů • nejednotné katalogizační záznamy • nejednotná politika knihoven (např. co je „výpůjčka“, „rezervace“) • neochota knihoven spolupracovat, měnit nastavení svých systémů a zaběhnutých pracovních postupů • nedostatek zdrojů – finančních, personálních, morálních, časových • nedostatečná komunikace s CPK • nedostatečný přehled o nakoupených licencích pro EIZ v ČR (CzechElib) • problematické vyjednání nových podmínek se správcem autorských práv Dilia

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Projekt ZÍSKEJ, fáze I – Analýza, fáze II - Vývoj

- **projekt VISK 8/B 2016** – „Vývoj systému pro dodávání dokumentů pro zajištění EDD a MVS služeb Centrálního portálu knihoven: Fáze I - Analýza“
  - **procesní analýza** – analýza procesů dodávání dokumentů, MVS a dalších služeb, analýza uživatelů a jejich chování, návrh uživatelských scénářů, analýza organizačního zajištění projektu, popis návaznosti na knihovny.cz, zajištění udržitelnosti, efektivity a přínosu systému
  - **návrh architektury** jednotlivých částí systému - interních modulů, modulů zajišťujících napojení na knihovnické systémy a externích subsystémů
  - **rozbor nákladů, proveditelnosti a udržitelnosti** projektovaného systému
  - **zajištění právního rámce a právní podpory** jednotlivých aspektů online služby
  - **výstupem** - podklad pro programátory
- **projekt VISKJ 8/B 2017 -** Vývoj systému pro dodávání dokumentů pro zajištění EDD a MVS služeb Centrálního portálu knihoven: Fáze II - Vývoj
  - **výběrové řízení** na programátory, **programování** a testování Získej
  - průzkum a **dotazníkové šetření** mezi knihovnami
  - příprava **organizačního zajištění** systému a služeb Získej
  - řešení souvisejících **právních** otázek (autorská práva, ochrana osobních údajů)
  - příprava **propagace a školení** Získej na rok 2018

Děkujeme za pozornost!

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Rozhodování – podle registrace zákazníka a ověření typu a dostupnosti dokumentu se nabídnou konkrétní služby dodání dokumentu na míru

1.

ZÍSKEJ

2. Ověření na typ dokumentu – aby se nenabídly nesplnitelné služby

3. Nepřihlášenému uživateli se po kliknutí na tlačítko „Chci to“ zobrazí všechny služby, které je teoreticky možné nabídnout.

- získat/objednat papírovou kopii
- volně dostupná digitální kopie (mělo by se předem ověřit, jestli taková existuje v nějaké digitální knihovně)
- koupit (knihkupectví/antikvariát)
- EOD (ale to by mělo doopravdy být je u těch záznamů, které mohou být pro EOD poskytnuté)

.....

Další služby je možné získat po přihlášení se jako uživatel jedné z knihoven zapojených do CPK:

přihlašovací jméno

heslo

OK

- vypůjčit v mé knihovně
- získat přístup k plnému textu (= z EIZ)
- vypůjčit z jiné knihovny
- získat/objednat el. kopii (=EDD)
-
-
-

Po přihlášení budou aktivní / zobrazené jen ty služby, které je možné konkrétnímu uživateli reálně nabídnout.

4. Přihlásím se jako uživatel knihovny spolupracující s CPK, respektive uživatel EDD, proběhne následující ověření:

- **A1: fyzická osoba - ověření zda má s VPK uzavřenou smlouvu pro fyzické osoby** >> ověřuje se v bázi uživatelů VPK, v budoucnosti asi ověření vůči bázi uživatelů NTK
- **A2:** osoba, která má s některou účastnickou knihovnou uzavřenou smlouvu o EDD pro koncové uživatele - ? jak/kde ověřit, je možné, aby si sami objednali?
- **B: dostupnosti titulu ve VPK** >> ověřuje se v SK VPK
  - periodika, e-periodika s ISSN: podle ISSN
  - periodika, e-periodika bez ISSN: podle názvu periodika???
  - ? periodika, která nejsou uvedena v SK VPK, ale ze srovnání sigel knihoven, které je vlastní a sigel knihoven poskytujících EDD ve VPK, vyplynulo, že by mohly být předmětem EDD
  - knihy: CPK dodá do VPK seznam knihoven (jejich sigel), které podle CPK dokument vlastní, ten VPK srovná s knihovnami ve VPK, které poskytují EDD
- **C: možnost poskytnout z konkrétního titulu službu EDD**
  – u periodik, e-periodik uvedeno v SK VPK >> ověřuje se v SK VPK
  - u knih lze obecně poskytnout kopie do 20 stran na jednu objednávku

5.

A: ano, uživatel má smlouvu s VPK
B: ano, časopis je ve VPK dostupný/EDD poskytuje ve VPK alespoň jedna z knihoven, které knihu podle CPK vlastní
C: ne, z dokumentu nelze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb se EDD již nezobrazí

A: ano, uživatel má smlouvu s VPK
B: ne, dokument není ve VPK dostupný
C: ne, z dokumentu nelze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb se EDD již nezobrazí

A: ne, uživatel nemá smlouvu s VPK
B: ano, časopis je ve VPK dostupný/EDD poskytuje ve VPK alespoň jedna z knihoven, které knihu podle CPK vlastní
C: ano, z dokumentu lze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb EDD zůstane s informací, že pro jeho získání je potřeba uzavřít smlouvu s VPK

A: ano, uživatel má smlouvu s VPK
B: ano, časopis je ve VPK dostupný/EDD poskytuje ve VPK alespoň jedna z knihoven, které knihu podle CPK vlastní
C: ano, z dokumentu lze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb EDD zůstane, po kliknutí se otevře formulář VPK, do kterého se převedou

- ? potřebuje VPK z CPK dostat bibliografické údaje o žádaném dokumentu + lokace?

- získat/objednat papírovou kopii
- volně dostupná digitální kopie
- koupit (knihkupectví/antikvariát)
- EOD (ale to by mělo doopravdy být je u těch záznamů, které mohou být pro EOD poskytnuté)

.....

- vypůjčit v mé knihovně: **kniha je dostupná, objednejte si ji**
- **získat přístup k plnému textu** (= z EIZ)
- vypůjčit z jiné knihovny **(neaktivní)**
- **získat/objednat el. kopii (=EDD)**
-

6. Otevře se formulář VPK, jeho verze bude záležet na tom, zda půjde o uživatele A1 nebo A2

Košťálová, Karolína - Kohoutová, Ludmila. EDD_CPK_Získej.bmp 2016